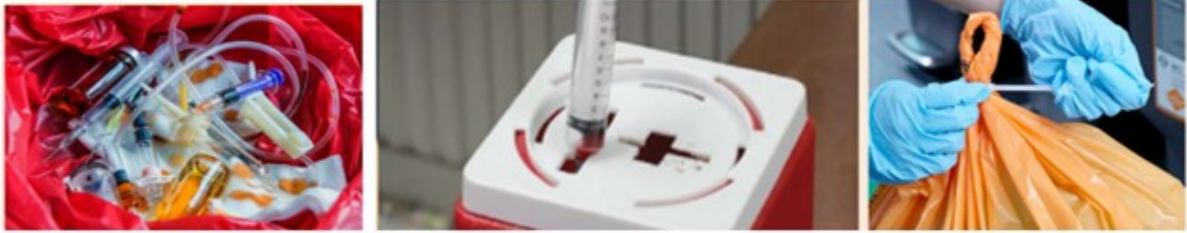

คู่มือการจัดการขยะมูลฝอย

ศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

หัวข้อ	สารบัญ	หน้า
วัตถุประสงค์		3
ขอบเขต		3
ผู้รับผิดชอบ		3
คำจำกัดความ		3
รายละเอียดการปฏิบัติ		4
แนวทางการดูแลสุขภาพผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะมูลฝอย		9
เอกสารอ้างอิง		

แนวทางการจัดการมูลฝอยและของเสียอันตราย

ศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับให้บุคลากรในการคัดแยก การเก็บรวบรวม การเคลื่อนย้าย และการกำจัดมูลฝอยของ ศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ
2. เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค และการปนเปื้อนของสิ่งแวดล้อมจากการจัดการมูลฝอยของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ
3. เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) แก่ประชาชนในการจัดการขยะที่ถูกต้อง

ขอบเขต

ใช้สำหรับบุคลากรทุกหน่วยงานในศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ โดยครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการคัดแยก การเก็บรวบรวม การเคลื่อนย้าย การกำจัด และการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) แก่ประชาชนในการจัดการขยะที่ถูกต้อง

แนวทางการจัดการขยะ ของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ

ศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ (นัสรฯ 15 ม.ค. 2566)

ภาพแสดง แนวทางการจัดการขยะของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ

ผู้รับผิดชอบ

1. บุคลากรทุกคน รับผิดชอบในการทิ้ง/แยกขยะให้ถูกประเภท
2. พนักงานทำความสะอาดประจำหน่วยงานรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมและเคลื่อนย้ายขยะไปที่พักขยะของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ
3. ฝ่ายบริหาร รับผิดชอบในการควบคุมกำกับ การรวบรวม และนำส่งมูลฝอยของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อให้สำนักงานเขต/ บริษัทกรุงเทพมหานครไปกำจัด
4. พยาบาลควบคุมการติดเชื้อของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ และหัวหน้างานประจำคลินิก การให้บริการที่มีขยะติดเชื้อ รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติของบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย
5. งานบริการผู้ป่วยนอก ภายในศูนย์บริการสาธารณสุข สร้างความรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) ให้กับประชาชนที่มารับบริการในการจัดการขยะที่ถูกต้อง
 - งานเยี่ยมบ้าน สร้างความรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) ให้อาสาสมัครสาธารณสุข Caregiver ประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำไปปฏิบัติ และสื่อสารการจัดการขยะที่ถูกต้อง

คำจำกัดความ

1. **ขยะทั่วไป** หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากหน่วยงานของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อที่ไม่เกี่ยวข้องกับการให้การตรวจวินิจฉัย การดูแลรักษาพยาบาล เช่น เศษกระดาษ เศษใบไม้แห้ง เศษวัสดุ ต่าง ๆ ขวด หรือภาชนะพลาสติกที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมทั้งขยะที่เกิดจากการ เตรียมอาหาร
2. **ขยะติดเชื้อ** หมายถึง มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือมีความเข้มข้น ซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับขยะนั้นแล้วสามารถทำให้เกิดโรคได้ รวมถึงขยะ ที่เกิดขึ้น หรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรค ได้แก่
 - 1) วัสดุของมีคม เช่น เข็ม ใบมีด กระบอกฉีดยา หลอดแก้ว ภาชนะที่ทำด้วยแก้ว สไลด์ และแผ่นกระจกปิดสไลด์
 - 2) วัสดุ เช่น สำลี ผ้าก๊อซ ผ้าต่างๆ และท่อยาง ซึ่งสัมผัสหรือสงสัยว่าจะสัมผัสกับเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารคัดหลั่งจากร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ หรือวัคซีนที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต
 - 3) มูลฝอยทุกชนิดที่มาจากห้องปฏิบัติการ คลินิกวินิจฉัย การเยี่ยมบ้าน การดูแลรักษาผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง
3. **ขยะอันตราย** หมายถึง มูลฝอยที่เป็นพิษ อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้
 - 1) ขยะอันตรายประเภทยา ได้แก่ ยาและภาชนะบรรจุยา เช่น ยารักษาเมเร็ง ยาที่เป็นพิษต่อเซลล์ ยาปฏิชีวนะ ยาควบคุมพิเศษ และยาที่เป็นสารเสพติด เป็นต้น รวมถึงยาที่หมดอายุหรือยาเสื่อมคุณภาพ
 - 2) ขยะอันตรายทั่วไป ได้แก่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ กระจกสเปรย์ ตลับหมึกพิมพ์ น้ำยาทำความสะอาด ภาชนะบรรจุสารเคมีต่างๆ เป็นต้น
4. **ขยะรีไซเคิล** หมายถึง มูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก หรือนำไปขายได้ เช่น กระจก อลูมิเนียม กระดาษ กล่องกระดาษ ขวดน้ำ แก้ว

ภาพแสดง การจัดตั้งถังขยะจำแนกตามประเภทขยะ

รายละเอียดการปฏิบัติ

ลำดับ กระบวนการ

แนวทางการปฏิบัติ

1. การคัดแยกมูลฝอย

1.1 ให้แต่ละหน่วยงานคัดแยกมูลฝอยตามคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น โดยให้ปฏิบัติดังนี้

- 1) ขยะทั่วไป แยกทิ้งในถังขยะที่มีถุงสีดำรองรับ และมีฝาปิด มิดชิด
- 2) ขยะรีไซเคิล (Recycle) แยกทิ้งในภาชนะรองรับ เช่น ถัง ตะกร้า
- 3) ขยะติดเชื้อ ให้แยกทิ้งดังนี้

- มูลฝอยที่เป็นของเหลวหรือสารคัดหลั่ง เช่น เลือด อูจจาระ ปัสสาวะ เสมหะ หนอง ให้เทส่วนที่เป็นของเหลวทิ้งในภาชนะที่หน่วยงานกำหนดซึ่งมีท่อระบายไหลไปสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย

- มูลฝอยติดเชื้อประเภทของมีคม เช่น เข็มฉีดยา ใบมีด กระบอกฉีดยา ชนิดที่เป็นแก้ว หลอดแก้ว ภาชนะอุปกรณ์ที่ทำด้วยแก้ว สไลด์ แผ่นกระจก ปิดสไลด์ ให้ทิ้งในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด ที่มีความแข็งแรง สามารถป้องกันการแทงทะลุจากของมีคมได้ เช่น กล่องแดงสำเร็จ หรือแกลลอนพลาสติกที่แข็งแรงทนทาน

- วัสดุที่ใช้ในการให้บริการทางการแพทย์ เช่น สำลี ผ้า ก๊อซ ซึ่งสัมผัสหรือสงสัยว่าสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งจากร่างกายผู้ป่วย รวมทั้งเลือดและส่วนประกอบของเลือด ให้ทิ้งในถังขยะที่มีถุงพลาสติกสีแดงรองรับ

- มูลฝอยทุกชนิดที่มาจากห้องรักษาผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง ให้ทิ้งในถังขยะที่มีถุงพลาสติกสีแดงรองรับ

4) ขยะอันตราย ให้แยกทิ้งดังนี้

- ขยะอันตรายประเภทยา ให้ทิ้งในถังขยะที่มีถุงพลาสติกสีเหลืองรองรับ
- ขยะอันตรายทั่วไป ให้หน่วยงานท่อหรือใส่กล่องกระดาษ ให้มัดชิด

ภาพแสดง การจัดการขยะจำแนกตามประเภท ของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ

2. การรวบรวมขยะ

2.1 การรวบรวมมูลฝอย ขั้นตอนการรวบรวม มีแนวทางดังนี้

- 1) ขยะทั่วไป เมื่อมีปริมาณขยะ 2 ใน 3 ส่วนของถุงให้คนงานทำความสะอาดประจําหน่วยงานผูกมัดปากถุงแล้วเขียนป้ายชื่อ หน่วยงานติดปากถุงขยะให้เรียบร้อยแล้ว นำไปรวบรวมใส่ในถังขยะสำหรับเคลื่อนย้ายขยะทั่วไป
- 2) ขยะติดเชื้อประเภทวัสดุมีคม รวบรวมในกล่อง โดยบรรจุประมาณ 3 ใน 4 ส่วนของกล่อง เพื่อเหลือที่ไว้ปิดฝาภาชนะและป้องกันการหกหล่น หรือแทงทะลุขณะปิดฝาภาชนะ เมื่อปิดฝาแล้วนำมารวบรวมใส่ในถังขยะสำหรับเคลื่อนย้ายขยะติดเชื้อ ประจําหน่วยงาน
- 3) ขยะติดเชื้อ ประเภทวัสดุไม่มีคมเมื่อมีปริมาณขยะ 2 ใน 3 ส่วนของถุงให้คนงานประจําหน่วยงานผูกมัดปากถุง แล้วเขียนป้ายชื่อหน่วยงานติดปากถุงขยะให้เรียบร้อย นำไปใส่ในถังขยะสำหรับเคลื่อนย้ายขยะติดเชื้อประจําหน่วยงาน
- 4) ขยะอันตรายประเภทยา แยกใส่ถุงขยะที่ระบุ ว่า “ขยะอันตราย ยาหมดอายุ” เมื่อมีปริมาณขยะ 2 ใน 3 ส่วน ของถุงขยะให้ผูกเชือกที่ปากถุงให้แน่น และเขียนชื่อหน่วยงานติดที่ถุงขยะ ให้เรียบร้อย แล้วติดต่อประสานงานสำนักเขตสวนหลวงฝ่ายรักษาฯโทร02-32246713#7074,7076เพื่อนัดส่งขยะอันตราย

5) ขยะอันตรายทั่วไป เช่น ถ่านไฟฉาย ระเบิด ชนิดสเปรย์ต่าง ๆ ให้หน่วยงานท่อหรือใส่กล่องกระดาษให้มิดชิดแล้ว นำไปไว้ที่ถังขยะอันตรายบริเวณชั้น 5 และเคลื่อนย้ายไปยังขยะติดเชื้อประจำหน่วยงาน

6) ขยะอันตรายประเภทหลอดไฟ รวบรวมใส่ถุงผูกเชือกที่ปากถุงให้แน่นและเขียนชื่อหน่วยงานติดที่ถุงขยะ ให้เรียบร้อย แล้วติดต่อประสานงานสำนักเขตสวนหลวงฝ่ายรักษาฯ เพื่อนัดส่งขยะอันตราย

7) ขยะรีไซเคิล เมื่อรวบรวมได้เต็มภาชนะรองรับขยะดังกล่าว ให้รวบรวมไปไว้ที่ที่พักขยะรีไซเคิล ของหน่วยงาน

3. การเคลื่อนย้าย

3.1 ผู้ทำการเคลื่อนย้าย ต้องปฏิบัติดังนี้ การแต่งกายต้องสวมเสื้อคลุม หมวกคลุมผม ผ้าปิดปากและจมูก ถุงมือยางหนา และรองเท้าบูท ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน

3.2 ขั้นตอนการเคลื่อนย้าย ให้ปฏิบัติดังนี้

1) ตรวจสอบดูขยะก่อนเคลื่อนย้ายว่าถุงไม่รั่ว ถ้ารั่วให้รองถุงใหม่ ซ้อนทับอีกชั้นหนึ่ง

2) ผูกเชือกบริเวณคอถุงขยะและติดป้ายชื่อของหน่วยงานให้ เรียบร้อย

3) ยกและวางถุงขยะอย่างนุ่มนวลโดยจับตรงคอถุงห้ามอุ้มถุง ห้ามโยน

4) ระหว่างเคลื่อนย้ายไปยังที่พักขยะห้ามแฉะหรือฟุ้งที่ใด ๆ

5) ทำความสะอาดรถเข็นขยะทุกครั้งหลังการเคลื่อนย้าย

6) เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจให้ถอดถุงมือและชุดปฏิบัติการออก แล้วนำไปซักทำความสะอาด และล้างมือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อด้วยวิธีการล้างมืออย่างมีประสิทธิภาพ 6 ขั้นตอน

3.3 การจัดการกับมูลฝอยที่ตกหล่นขณะเคลื่อนย้าย เมื่อมีมูลฝอย ตกหล่นระหว่างทางให้ใช้คีมเหล็กคีบ หรือหยิบด้วยถุงมือยางหนา เก็บ ใส่ถุงมูลฝอยติดเชื้ออีกใบหนึ่ง หากมีสารน้ำให้ซับด้วยกระดาษแล้วทิ้งกระดาษ ลงถุงขยะติดเชื้อ แล้วราดด้วยแอลกอฮอล์ 70 % ก่อนเช็ดถูตามปกติ

3.4 รถเข็นสำหรับเคลื่อนย้าย ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดได้ง่าย ด้วยน้ำ ไม่มีแฉะและเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค และสามารถทำความสะอาดด้วยน้ำได้ มีพื้นและผนังทึบ มีอุปกรณ์/เครื่องมือสำหรับเก็บมูลฝอยติดเชื้อ ในกรณีที่เกิดหล่นประจำรถเข็น

1) รถเข็นสำหรับเคลื่อนย้ายขยะทั่วไป คือ ถังพลาสติกสีเขียว ชนิดมีล้อเลื่อน ปิดฝาถังให้มิดชิด ให้คนงานทำความสะอาดประจำหน่วยงาน เข็นถึง

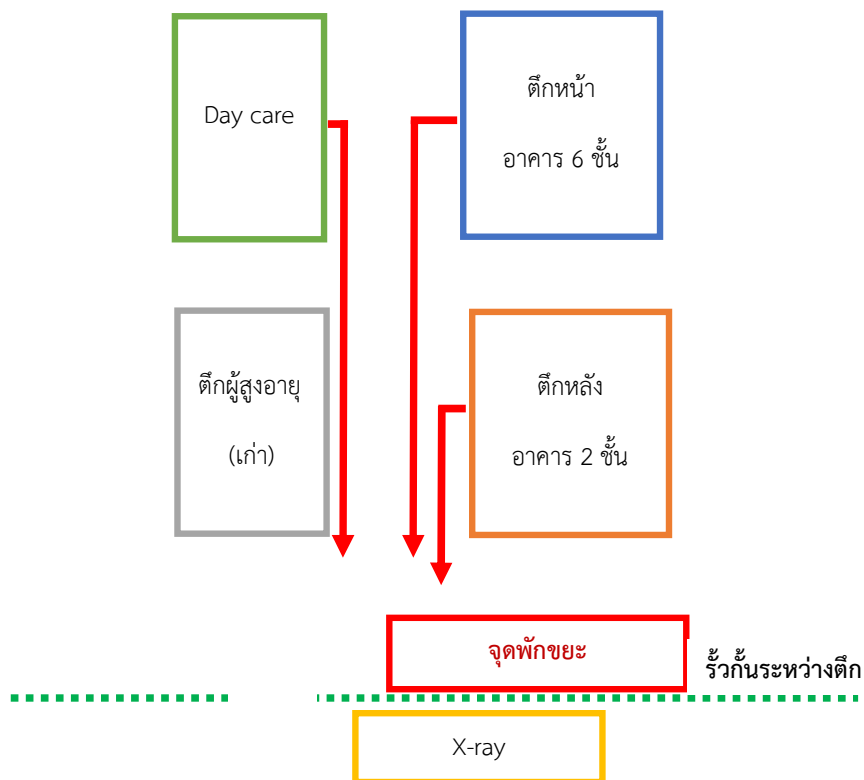
ขยะดังกล่าว ไปเก็บรวบรวมไว้ที่จุดพักขยะ ที่ศูนย์ฯกำหนดไว้ 1 จุด คือ บริเวณ
ริมรั้วตึกเอกซเรย์ด้านหลัง

โดยจะมีรถเก็บขยะของสำนักงานเขตสวนหลวงไปเก็บขยะที่จุดพักขยะ ทุกวัน

2) รถเข็นสำหรับเคลื่อนย้ายขยะติดเชื้อและขยะอันตราย คือ ถังพลาสติกสี
แดง ชนิดมีล้อเลื่อน ปิดฝาถังให้มิดชิด ไปเก็บรวบรวมไว้ที่พักขยะติดเชื้อ ของ
ศูนย์บริการสาธารณสุข โดยใช้เส้นทางที่กำหนด และสับเปลี่ยนเอาถังขยะใบใหม่
ที่ทำความสะอาดแล้วมาใช้

3.5 เส้นทางเคลื่อนย้ายและช่วงเวลาที่ทำการเคลื่อนย้าย

เวลาที่กำหนดในการเคลื่อนย้ายคือ เวลา 11.00-12.00 น.และ15.00- 16.00 น.
ตามเส้นทางที่แนบมาที่กำหนดไว้

ภาพแสดง แผนผังเส้นทางการเคลื่อนย้ายขยะของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ

4. การกำจัด

4.1 ขยะทั่วไปสำนักงานเขตสวนหลวง ดำเนินการจัดเก็บ

4.2 ขยะติดเชื้อและขยะอันตราย กรุงเทพมหานคร ดำเนินการจ้างเหมาบริษัท
กรุงเทพธนาคม โดยเข้ามาเก็บสัปดาห์ละ 1 ครั้ง วัน พุธ เวลา 11.00 น.

4.3 เศษอาหารรวบรวมทำปุ๋ยหมัก

4.4 ขยะรีไซเคิล ศูนย์บริการสาธารณสุข เก็บรวบรวมไว้แล้วนำไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า และนำรายได้เข้าส่วนรวมของศูนย์บริการสาธารณสุข เพื่อไว้ใช้จ่ายในกิจการงานของศูนย์ฯ

แนวทางการดูแลสุขภาพผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะมูลฝอย

1. การอบรมความรู้สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ
 - 1.1 การฝึกอบรมเรื่อง อันตรายต่อสุขภาพและอันตรายทางกายภาพของขยะมูลฝอยติดเชื้อในสถานที่ทำงาน
 - 1.2 การฝึกอบรมเรื่อง มาตรการที่ใช้ในการป้องกันอันตรายจากขยะติดเชื้อ
 - 1.3 การฝึกอบรมเรื่อง การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล และรายละเอียดของสิ่งคุกคามที่เป็นอันตรายในการปฏิบัติงาน
 - 1.4 การฝึกอบรมเรื่อง การคัดแยกขยะ
2. การป้องกันการติดเชื้อของเจ้าหน้าที่จากการปฏิบัติงาน
 - 2.1 ค้นหาปัจจัยที่ทำให้เจ้าหน้าที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อจากการปฏิบัติงานและหาแนวทางป้องกันที่เหมาะสม
3. กำหนดแนวทางการเฝ้าระวังการติดเชื้ออันเนื่องจากการเกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน และการรายงานที่ทันต่อเหตุการณ์ให้กับพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในศูนย์บริการสาธารณสุข รวมทั้งออกแบบระบบวางแผน และกำหนดวิธีการปฏิบัติเมื่อเกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน
4. การตั้งป้ายเตือน “ระมัดระวังการติดเชื้อ”

5. การเตรียมชุดสำหรับป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น ผ้าปิดปากและจุก หมวกคลุมผม แวนตา เลื่อภาวนิดใช้แล้วทิ้ง ถุงมือยงสำหรับใช้ทำความสะอาด ถุงครอบเท้า เป็นต้น
6. การให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่เจ้าหน้าที่ ตาม นโยบายของศูนย์บริการสาธารณสุขได้อย่างครอบคลุม ตามความ เสี่ยงต่อการได้รับเชื้อ สภาวะสุขภาพและประวัติการได้รับภูมิคุ้มกันโรค วัคซีนที่ควรได้รับ ได้แก่ วัคซีน ป้องกันโรคคอตีบ วัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล เป็นต้น
7. การตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการมูลฝอย
 - 7.1 การตรวจสอบสุขภาพประจำปี การตรวจสอบสุขภาพเจ้าหน้าที่ทำให้เจ้าหน้าที่รับทราบถึงภาวะสุขภาพของ ตนเองเพื่อที่จะได้ปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง กรณีเสี่ยงต่อการติดเชื้อหรือติดติดเชื้อ
 - 7.2 การตรวจสอบสุขภาพจากการป่วย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน กรณีป่วยมีความรู้/ความ รับผิดชอบ ไม่แพร่กระจายเชื้อหรือเป็นพาหะสู่ผู้ป่วย ผู้ร่วมงาน ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม
 - 7.3 ได้รับการเฝ้าระวังตามแนวทางปฏิบัติการได้รับอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561. เอกสารวิชาการด้านการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ สำหรับเจ้าหน้าที่
กรมอนามัย.สำนักอนามัยและสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
สืบค้นจาก [https://env.anamai.moph.go.th/web-
upload/migrated/files/env/n1028_09ada3a80550416bc14befc323f34670_f014.pdf](https://env.anamai.moph.go.th/web-upload/migrated/files/env/n1028_09ada3a80550416bc14befc323f34670_f014.pdf)
วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2566
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563. คู่มือ การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานมูลฝอยติดเชื้อ หลักสูตรการป้องกันและ
ระงับการแพร่เชื้อ หรืออันตรายที่เกิดจากมูลฝอยติดเชื้อ.สำนักอนามัยและสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นจาก [https://env.anamai.moph.go.th/web-
upload/migrated/files/
env/n1558_5e0f059830d3be0f35e4d689ccc86a48_F016.pdf](https://env.anamai.moph.go.th/web-upload/migrated/files/env/n1558_5e0f059830d3be0f35e4d689ccc86a48_F016.pdf) วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2566
- งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลแพร่. การจัดการมูลฝอยในโรงพยาบาลแพร่. สืบค้นจาก
<http://www.phraehospital.go.th/webinternal/nursing/images/page/file/1008171847VNS7B1.PDF>
วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2566
- คณะกรรมการการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร, 2561. แนวทางการ
จัดการมูลฝอยและของเสียอันตราย. สืบค้นจาก [https://www.cpa.go.th/cpawebiste/uploads/
pdf/ffile/pdf/waste.pdf](https://www.cpa.go.th/cpawebiste/uploads/pdf/ffile/pdf/waste.pdf) วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2566